

Xarxa d'Economia Solidària

20 mesures per una economia social i solidària als municipis 2023

Les iniciatives que conformem la Xarxa d'Economia Solidària de Catalunya impulsem una forma de fer que conjuga l'activitat econòmica, l'arrelament local i la transformació social, a partir d'una economia centrada en la sostenibilitat de la vida i la resolució equitativa de les necessitats humanes. Una economia socialment justa, políticament emancipadora, compromesa amb la lluita contra les desigualtats per raó de classe social, origen o gènere. Una economia arrelada al territori, que fomenta la diversitat econòmica i cultural, respectuosa amb el medi ambient. Una economia social i solidària (ESS).

Arreu del país, milers d'iniciatives socioeconòmiques autoorganitzades desenvolupen democràticament processos de producció, intercanvi, gestió, distribució d'excedents, moneda, consum o finançament de béns i serveis. Satisfent les necessitats col·lectives a través de relacions de solidaritat i autogestió, aquestes iniciatives practiquen la transformació igualitària de l'economia i la societat, defensen els béns comuns ambientals, culturals i digitals, i contribueixen al bon viure i a l'emancipació col·lectiva. Consolidar i estendre les iniciatives de l'ESS és cabdal per la transformació del conjunt de les relacions econòmiques, per democratitzar globalment l'economia, per cooperativitzar la societat i avançar cap a models socioeconòmics postcapitalistes.

Amb aquests objectius, havent fet balanç de l'aplicació de les mesures que proposarem el 2015 i el 2019 de cara a les eleccions municipals, llancem aquesta proposta de **20 mesures cap a l'economia social i solidària als municipis 2023**, per tal que les candidatures i les administracions locals acompanyin aquest procés d'autoorganització econòmica de les comunitats locals i coimpulsin un nou enfortiment socioeconòmic territorial, basat en la democratització econòmica i la transició cooperativa, ecològica i feminista dels municipis.

1

Una nova matriu econòmica amb tots els agents del canvi

L'impuls d'una nova matriu econòmica necessita les energies de tots els agents socioeconòmics del canvi. Per això, proposem la creació de Consells Locals de l'Economia Social i Solidària, o de grups de treball en municipis petits, integrats pel conjunt de les iniciatives de l'ESS local i sectorial, per les entitats veïnals, ecologistes,

culturals, educatives, feministes i de persones migrades que ho requereixin, i amb la presència de les àrees pertinents de l'administració local. Aquest òrgan serà responsable de promoure polítiques econòmiques, socials, ambientals i culturals d'àmbit local des del paradigma de la concertació públic-cooperativa-comunitària, orientades vers la transició democràtica, ecològica i feminista de l'economia.

Cada consell local s'encarregarà de:

- Realitzar i actualitzar el diagnòstic de l'ESS en l'àmbit local.
- Dissenyar el Pla Director de l'ESS, de caràcter integral i d'àmbit municipal, amb dotació pressupostària, mecanismes d'avaluació i indicadors quantitatius i qualitatius.
- Elaborar una memòria anual i crear un servei comunitari de mediació pels conflictes que puguin sorgir, de formació mixta, amb agents públics-cooperatius-comunitaris.

2

Eines per a la transformació socioeconòmica local

Per a la transformació socioeconòmica local calen eines que la facin possible. Per això proposem, a tots els municipis on sigui possible, la creació d'Agències de Desenvolupament Socioeconòmic local, o la transformació dels organismes existents de promoció econòmica, orientant-los a la promoció específica de l'ESS, així com a la seva transversalització al conjunt de polítiques municipals. Aquests organismes hauran d'implementar el Pla Director de l'ESS i els seus programes, promoure la participació social, obrir un registre d'iniciatives socioeconòmiques locals i coordinar-se amb altres agències d'àmbit local o comarcal, així com els Ateneus Cooperatius de cada territori. L'administració municipal ha de vetllar especialment per revertir les desigualtats socioeconòmiques del municipi, donant suport econòmic, tècnic i formatiu a col·lectius específics –dones, persones migrades i racialitzades, treballadores manuals, aturades i majors de 45 anys– perquè puguin incorporar-se a projectes d'ESS en condicions d'equitat.

3

Espais per a la promoció econòmica de proximitat

Les Agències de Desenvolupament Socioeconòmic local hauran d'habilitar un equipament públic on establir la seu, oferir l'atenció al públic, desenvolupar programes formatius propis o d'entitats locals i condicionar-hi espais com a viver de projectes comunitaris o cooperatius. Aquests centres de promoció socioeconòmica local podran tenir, en funció dels municipis, caràcter de barri, districte, local o comarcal. També han de facilitar infraestructura, suport i assessorament per promoure la gestió col·lectiva de les cures de les persones interdependents, generant espais de cura que siguin compatibles amb les necessitats i ritmes de les persones que hi participin. Igualment, els

espais de promoció econòmica de proximitat podran ser fomentats per mancomunitats intermunicipals i consells comarcals.

4

Assessoria, formació i acompanyament d'iniciatives socioeconòmiques

A més dels programes adreçats a la ciutadania en general, cal:

- Impulsar programes específics d'assessoria, incubació, formació, accés al finançament i acompanyament de noves iniciatives socioeconòmiques, així com la consolidació de les existents, especialment d'aquelles que generin ocupació, preservin i ampliïn els béns comuns, contribueixin a l'equitat de gènere i als drets a les persones migrades. S'ha de preveure, a més, el treball específic amb gestories locals per capacitar-les i incentivar-les a recomanar el model cooperatiu per a nous projectes col·lectius de caràcter socioempresarial.
- En relació a les persones migrades, cal la coordinació entre ens públics com el Servei Català d'Ocupació i altres que atenen població migrada, perquè potenciïn la fórmula cooperativa com a opció viable en processos de regularització, generació d'ocupació i d'activitat econòmica per aquests col·lectius.
- Des d'una perspectiva de gènere, cal establir procediments per a la corresponsabilitat, la gestió de conflictes i la cura.
- Cal reorientar els serveis d'ocupació municipals per generar circuits d'ocupabilitat dins de l'ESS, analitzant cadenes de valor dels sectors econòmics del municipi i acompanyar-hi la creació d'empreses d'ESS, on donar sortida a les necessitats de feina de les persones en situació d'atur o exclusió social que s'atenen des de serveis socials.
- Finalment, cal incentivar la convergència de les mipimes i autònoms que operen amb criteris de proximitat i responsabilitat social cap als principis de l'ESS, de manera que el teixit econòmic de proximitat esdevingui subjecte de canvi i part de la matriu local d'ESS. El Balanç Social o el mapa col·laboratiu Pam a Pam són útils per aquesta sensibilització.

5

Gestió cooperativa i/o comunal del patrimoni i els recursos col·lectius

L'obertura del patrimoni públic i dels béns comuns urbans i rurals a les iniciatives de l'ESS pot concretar-se en la seva cessió per a l'ús i gestió de l'ESS local, d'edificis, espais comercials i industrials, granges, masos, terres i sòl urbà. En aquest sentit, s'han d'inventariar els béns immobles públics i privats en desús als municipis, i establir convenis –amb finançament associat– per relocalitzar-hi iniciatives de l'ESS, tant perquè hi puguin desplegar la seva pròpia activitat, com perquè hi impulsin programes mancomunats de suport a la creació i enfortiment de nous projectes cooperatius i comunitaris, habilitant-hi usos productius (tallers, espais d'incubació, magatzems,

obradors, *hacklabs*, *fablabs*, espais-test agraris) i reproductius (espais de cures). Així mateix, cal impulsar la recuperació, la restauració i el manteniment de l'antic patrimoni cooperatiu i associatiu local per a la titularitat pública i la seva cessió a iniciatives de l'ESS.

Les administracions públiques disposen de gran quantitat d'actius en desús que també s'han de posar a disposició del teixit socioempresarial i l'activitat productiva de l'ESS. La cessió de recursos com ara equips informàtics, espais de treball, mobiliari o equips i materials per organitzar esdeveniments, entre d'altres, a més facilitar la viabilitat de les empreses i entitats de l'ESS, els donen un ús social, contribueixen a la reutilització de materials i, per tant, a la racionalitat ecològica.

6

Un sistema integral de finances ètiques locals

Per fer efectiu un sistema integral de finances ètiques en l'àmbit municipal, cal impulsar des dels ens locals les mesures següents:

- Creació de fons locals de crèdit solidari, amb la participació dels ajuntaments, les entitats de finances ètiques i/o cooperatives i la ciutadania, per finançar el naixement o la consolidació d'iniciatives d'emprenedoria social i cooperativa. Seguint l'exemple d'alguns municipis catalans, els ajuntaments poden desenvolupar convenis de col·laboració per constituir fons d'aval per compartir riscos amb les entitats financeres.
- Programes que incentivin la capitalització de cooperatives per tal de reforçar les seves estructures financeres, perquè puguin accedir al finançament des de posicions més robustes.
- Processos de *matchfunding* (*crowdfunding* sota el principi de corresponsabilitat) amb iniciatives de finançament col·laboratiu procomú.
- Donar suport a iniciatives de finances comunitàries, com ara les comunitats autofinançades (CAF).
- Per una major relocalització del crèdit, donar suport a la creació des del teixit social de fons locals col·lectius d'estalvi i crèdit, a través de la implicació democràtica de persones estalviadores locals en l'organització dels ajuts financers, especialment de microcrèdits. Aquests fons han d'estar coordinats amb les entitats del sistema de finances ètiques i solidàries per tal que puguin complementar-ne l'activitat, tot assumint una tasca de dinamització local per desenvolupar ecosistemes més rics d'economia social i solidària.
- Suport a les finances ètiques i/o cooperatives, dipositant recursos i fent campanyes de difusió de la seva funció socioeconòmica.
- Desenvolupament de monedes complementàries, creant-ne de noves o promocionant les iniciatives ciutadanes de monedes locals i socials, amb el finançament de la seva posada en marxa i consolidació, l'acceptació per al pagament d'impostos o l'ús per a la concessió de subvencions i ajuts.

7

Reformes fiscals per promoure l'ESS

Cal establir l'exempció, o almenys una bonificació del 95%, per a la major part dels tributs locals, en especial, l'impost sobre activitats econòmiques, l'impost sobre béns immobles titularitat de les organitzacions d'ESS o per a aquells immobles en què les entitats d'ESS duguin a terme les seves activitats.

Així mateix, calen incentius i beneficis fiscals per aquells projectes amb un impacte social i mediambiental positiu.

8

Suport a la intercooperació, al mercat social local i al consum responsable

Una nova matriu socioeconòmica local no és la suma acumulativa d'iniciatives en un territori concret, sinó el resultat d'un projecte estratègic d'integració econòmica del conjunt de l'ESS local. Cal impulsar, doncs, el **mercat social local i ecològic**, i fomentar la densitat dels intercanvis i la intercooperació entre projectes. Com?:

- **Donant suport a les xarxes locals d'economia solidària** i a fires locals o comarcals d'ESS.
- **Incentivant la creació de pols cooperatius territorials** i l'articulació de cadenes productives solidàries (producció, distribució i consum).
- **Contribuint a identificar i implantar cadenes de subministrament curtes** en tots els àmbits del territori, tendint a la relocalització de les activitats, per reduir així el volum de transport de mercaderies i la petjada de carboni.
- **Afavorint la producció local de productes i serveis** i, conseqüentment, l'oferiment de llocs de treball en el teixit laboral local.
- **Promovent el consum de productes de proximitat i de baix impacte socioambiental**, implantant la identificació/certificació social i ambiental de productes i serveis, amb procediments que expliquin l'origen dels productes, els seus components i altres informacions relacionades amb la seva petjada de carboni.
- **Recolzant els sistemes de comercialització de proximitat**, desplegant mesures de suport –financer, tècnic i de comunicació– al petit comerç, als mercats i a les fires municipals, facilitant espais específics per a productes agroecològics o d'alimentació ecològica, treballs manuals, artesanies i petits tallers, i projectes de l'economia social i solidària.
- **Promovent els models de consum basats en la gestió comunitària, amb el reconeixement i l'impuls dels models d'accés a béns i serveis basats en la gestió comunitària**, en les seves múltiples formes (comunitats energètiques, grups de consum agroecològic, horts comunitaris, bancs del temps, xarxes d'intercanvi,

grups de criança compartida, etc.). Aquestes economies comunitàries, a més de facilitar el consum des de principis transformadors, són espais d'apoderament i cohesió comunitària i, com a tals, fonamentals per acompanyar el canvi necessari de formes de vida.

- **Realitzant campanyes de sensibilització per acompanyar el canvi cultural** per alertar de la necessitat de canviar els models de consum, declarant l'emergència climàtica i incentivant el canvi dels estils de vida de la població a través d'activitats lúdiques, webs municipals i accions de comunicació, entre d'altres.

En aquest procés integració s'hi podran enxarxar iniciatives formalitzades jurídicament (cooperatives, associacions, mutualitats de previsió social, societats laborals, fundacions), però també altres formes de cooperació social sense formalització, en àmbits com l'agroecologia, els horts comunitaris, el microfinançament, els fons de crèdit col·lectiu, els mercats i xarxes d'intercanvi de béns i serveis, els bancs del temps, les monedes socials, els equipaments de gestió comunitària i autogestionats, els béns comuns naturals, culturals i digitals, els nodes de suport mutu i cura, l'economia popular i migrant, i les experiències d'habitatge, comunicació o transport mancomunat, que comparteixin una vocació democràtica, transformadora, ètica i solidària.

Per altra banda, en l'àmbit municipal s'han impulsat o donat suport a campanyes que promoguin el consum responsable, ètic i transformador, per tal d'augmentar el coneixement de les alternatives de consum impulsades des de l'ESS en el teixit social local (associacions veïnals, comerços locals, escoles) i el veïnat en general.

9

Suport a la comercialització dels productes i serveis de l'ESS

Les administracions públiques han de dur a terme actuacions i campanyes de comunicació per potenciar la comercialització dels productes i serveis de l'ESS, adaptant-les als diferents sectors productius i consumidors. També és clau que es faciliti al teixit de l'ESS l'accés a les infraestructures logístiques (naus, locals comercials, parades de mercat, plataformes de venda en línia, etc.), la qual cosa permetria fer un salt quantitatiu en la distribució dels seus productes i serveis. Finalment, també és important organitzar i donar suport a l'organització de fires periòdiques d'ESS, així com de mercats agroecològics. Hi ha alguns sectors per als quals és clau aquest suport a la comercialització, com el de l'agroecologia, que és un dels garants de l'abastiment i la sobirania alimentària del país.

Quant a les accions específiques per al desenvolupament d'aquesta mesura, destaca l'habilitació d'espais físics d'exposició i venda per a l'ESS:

- **Mercats municipals.** Establiment d'una quota d'espais en cessió d'ús per a productes agroecològics i serveis vinculats a l'ESS als mercats, amb una identificació comuna.
- **Mercats agroecològics setmanals.** Suport a la creació, promoció i manteniment de mercats setmanals de productes agroecològics.

- **Mercats setmanals i de cap de setmana.** Suport a la presència de productes i serveis vinculats a l'ESS en mercats setmanals tradicionals, i al desenvolupament d'activitats pròpies de l'ESS.
- **Fires d'ESS.** Suport a la creació, promoció i manteniment de fires d'ESS als principals municipis de Catalunya, especialment a les capitals de comarca.
- **Espais permanents.** Suport a projectes d'espais comercials permanents de l'ESS. Podrien formar nuclis estables en centres comercials ja existents, o bé configurar centres comercials singulars d'ESS, com els de Pamplona (Geltoki) i Bilbao (Koopera Merkatua). Per impulsar-los, cal una política d'articulació en les xarxes comercials existents, de cessió d'espais, d'atorgament d'ajudes extraordinàries i suport tècnic.

També es podria valorar si els quioscos, que actualment resten tancats i no compleixen cap funció però que configuren una xarxa urbana, podien ser espais adients per a determinats productes i serveis d'ESS.

Aquests espais permanents, a més de la seva operativa comercial, podrien servir també com a espai de treball per a determinades activitats productives, com ara petits tallers de reparació i manufactura, o per prestar-hi serveis tècnics i d'assessorament, de cura, etc.

- **Iniciatives d'intercanvi no monetari.** Foment d'iniciatives de distribució i consum basades en l'intercanvi no monetari, especialment a través de mercats i xarxes d'intercanvi comunitàries.
- **Estudis de mercat.** Recerca prospectiva de mercats des d'una perspectiva de consum per a la identificació de la demanda potencial de productes i serveis de proximitat i de l'ESS.
- **Logística.** Suport a projectes de logística de distribució, cedint espais físics que puguin habilitar-se com a microplataformes logístiques per a l'emmagatzematge, la manipulació, l'expedició i el transport de productes, així com d'ajuts específics per identificar cadenes logístiques compatibles i projectar solucions compartides.

10

Recursos que facilitin les iniciatives sociocomunitàries

Una part de l'activitat de les organitzacions de l'ESS té una dimensió sociocomunitària, que no passa pel mercat, pel treball remunerat ni per la comercialització de serveis, sinó que es mou en lògiques de reciprocitat i ajuda mútua, tant al si de les organitzacions o col·lectius, com entre aquestes i les seves comunitats. A més, hi ha iniciatives d'ESS que operen íntegrament fora del mercat i del treball remunerat, com ara bancs de temps, grups de criança compartida, comunitats de préstec, de suport mutu, gestió comunitària d'equipaments o d'espais públics, grups de consum agroecològic, horts i jardins comunitaris, etc. Aquesta mena d'iniciatives conformen allò que anomenem la branca sociocomunitària de l'ESS, tant important com la branca socioempresarial i, per tant, igualment mereixedora de suport per part de les administracions públiques.

Aquest suport públic sempre s'ha de d'estructurar des d'una lògica de facilitar i reforçar, mai d'interferir ni fiscalitzar.

Posar a disposició eines i recursos per a les iniciatives sociocomunitàries

La salut comunitària està directament relacionada amb l'acció del teixit social per satisfer necessitats que es coneixen de primera mà. Els projectes de proximitat són situats i arrelats i participen d'ecosistemes on, des de la praxi dels valors consensuats, s'assoleix un alt grau d'eficiència i eficàcia, tant en la gestió de recursos públics per a la construcció d'entorns habitables, vius, crítics i saludables (gestió comunitària), com en l'autoorganització col·lectiva per a la resolució directa de necessitats amb recursos propis (iniciatives sociocomunitàries).

Les eines i els recursos que han d'estar a disposició d'aquests projectes inclouen:

- Cessió d'ús d'espais i d'actius, el suport a plataformes de comunicació mancomunada de les activitats sociocomunitàries i a la creació d'un banc de bones pràctiques per a l'intercanvi d'experiències.
- Assessorament i formació gratuïta en deliberació col·lectiva i gestió democràtica.
- Servei gratuït de mediació i facilitació de conflictes.
- Desenvolupar eines tecnològiques per a la participació virtual i formació en l'ús d'aquestes eines.
- Difusió i sensibilització social sobre les iniciatives sociocomunitàries, obertes i al servei de tota la ciutadania.
- Desenvolupament d'indicadors qualitius per mesurar l'impacte social de les iniciatives sociocomunitàries.
- Reconeixement de les iniciatives sociocomunitàries d'ESS com a espais d'interlocució i coproducció de política pública.
- Reconeixement per part de les administracions de la tasca de les iniciatives sociocomunitàries i de la seva legitimitat per participar en la definició de la política pública, en cas que ho desitgin. Creació de canals accessibles d'interlocució amb l'Administració, d'una oficina de referència i pressupostos públics específics per a l'impuls d'aquestes iniciatives.
- Reconeixement i foment del model de gestió comunitària d'equipaments i espais públics. La gestió públic-comunitària dels béns públics i comuns és una via alternativa a la gestió externalitzada per empreses privades o a la gestió directa per part de l'Administració. Aquesta via garanteix un major control i implicació de la ciutadania i sobrepassa les lògiques de gestió mercantil (en el primer cas) i de gestió fiscalitzadora (com en el segon). Aquestes pràctiques públic-comunitàries defineixen allò públic més enllà d'allò estatal, implicant les comunitats en la gestió dels recursos que els són propis. Aquest model de gestió ha d'estar reconegut per llei i, més específicament, a la futura Llei de l'ESS de Catalunya.
- Educació en els valors derivats de la gestió comunitària d'equipaments i espais públics, incloent en els currículums escolars l'educació en els valors derivats de: la gestió col·lectiva, el treball des de la diversitat i la cultura de la deliberació.

- Defensa i potenciació del sector cultural vinculat a la gestió comunitària i cooperativa. Compromís envers l'àmbit cultural vinculat als espais de gestió comunitària i cooperativa.

11

L'ESS ha de poder abastir el conjunt de les necessitats socials, també les de les administracions públiques

Els serveis públics han de prioritzar la gestió directa o públic-comunitària i complementar-les amb la concertació amb organitzacions de l'ESS, fomentant la compra i contractació pública de béns i serveis socialment responsable, prioritzant criteris socials, ètics i ambientals. Per fer-ho cal incorporar a les contractacions clàusules socials que reconeixin les condicions laborals dignes, la igualtat salarial i millores respecte el mínim legalment garantit, avaluar paràmetres com el percentatge de contractes indefinits i uns resultats positius de satisfacció laboral en el balanç social de l'empresa, la inserció sociolaboral, la sostenibilitat ambiental, el finançament ètic, els circuits de proximitat, l'equitat de gènere, la interculturalitat i, en definitiva, els criteris de l'economia social i solidària ja aplicats amb el Balanç Social, com a factors avaluable al mateix nivell, com a mínim, que els quantitius. Això també implica impedir la contractació d'empreses amb males praxis, com l'evasió fiscal o amb conflictes laborals oberts amb el seu personal o empreses subcontractades.

En qualsevol de les modalitats, cal crear canals per a la participació de les persones treballadores i usuàries en el disseny i la millora dels serveis, així com mecanismes de transparència i de rendició de comptes, tant institucional com ciutadana.

12

Accés prioritari de l'ESS en la compra i contractació pública (CPR) i generalitzar la CPR

Accions específiques per al desenvolupament d'aquesta mesura:

Vessant reguladora i de gestió

- Desplegar les aliances necessàries per aplicar la reserva social prevista a la Disposició Addicional 48 de la Llei de contractes del sector públic de 2017.
- Assegurar els recursos necessaris per a la professionalització de la CPR a través de la persona tècnica en CPR, una mesura imprescindible per millorar-la i estendre-la.

Vessant promotora

- Crear borses d'organitzacions proveïdores associades a catàlegs creats sobre la base dels criteris de l'ESS.

- Formar i acompanyar les empreses i entitats d'ESS en els processos de licitació pública.
- Potenciar xarxes amb perspectiva *meet the buyer* associades a les cadenes de subministrament clau del territori, ESS i contractació pública.

Vessant consumidora

- Complir amb els percentatges de reserva especificats a la normativa vigent.
- Desplegar les eines necessàries per a l'aplicació de la reserva social prevista a la Disposició Addicional 48 de la Llei de contractes del sector públic del 2017 (paral·lelament al desenvolupament normatiu).
- Assegurar la participació igualitària de les organitzacions de l'ESS als *market place* digitals de contractació pública.
- Desplegar mecanismes per incrementar la concurrència a les licitacions públiques d'entitats de l'ESS (rebaixar els criteris de solvència tècnica, campanyes de comunicació, vinculació a borses de proveïdores de l'ESS, etc.).
- Potenciar les eines de consulta de mercat i la planificació de la CPR com a oportunitats per incorporar les entitats de l'ESS a la contractació pública.
- Incorporar criteris ètics, ambientals i socials a totes les contractacions i compres públiques, i equilibrar el pes d'aquests criteris.
- Introduir clàusules socials que valorin especialment les organitzacions d'ESS. Per exemple: puntuar en les valoracions l'empresa licitadora que es comprometi a subcontractar un percentatge del pressupost d'adjudicació del contracte a través d'empreses de l'ESS o la integració del comerç just en la proposta presentada.
- Implantar altres vies per fomentar la CPR per part de les administracions: en els ajuts i les subvencions, en la contractació menor, en les compres i contractacions d'institucions relacionades amb l'administració (hospitals, museus, universitats, etc., amb participació pública).

13

Promoure l'ocupació en sectors socialment útils, la recuperació d'empreses i el relleu empresarial

Per mitigar els efectes de la crisi econòmica sobre les mipimes i les persones treballadores, és prioritari el suport de l'administració municipal per implantar pràctiques de suport a les mipimes instal·lades al territori, impulsant la rehabilitació de polígons industrials existents per a activitats productives socialment útils, recuperant la producció industrial, la manufactura, l'artesania, les activitats de reparació, recuperació i reciclatge, entre moltes altres que han de seguir ocupant un lloc destacat, amb criteris ecològics, de baix consum energètic i baixa petjada de carboni.

Això vol dir impulsar una indústria neta i descarbonitzada en sectors que són estratègics per a la vida com, per exemple, l'agricultura ecològica, les energies renovables,

l'habitatge, la comunicació, les activitats vinculades a les TIC, la fabricació lleugera i digital, la recerca i la investigació, la restauració d'ecosistemes i la protecció del medi ambient, la cultura, el sistema públic i comunitari de salut i cures, el sistema educatiu, l'educació en el lleure i la formació de persones adultes, així com altres activitats relacionades amb l'economia reproductiva.

Aquest suport s'ha d'estendre a la recuperació d'empreses privades en crisi per part dels treballadors i treballadores, per mitjà d'empreses d'economia solidària com cooperatives de treball associat, dotant un fons específic per aconseguir aquesta finalitat i participant d'un procés d'acompanyament conjunt amb els sindicats i les organitzacions representatives de l'ESS. En un sentit similar, s'han de potenciar programes de represa empresarial, que garanteixin l'activitat econòmica, amb fórmules cooperatives, d'aquelles d'empreses que han de tancar per jubilació o abandonament de les persones propietàries.

L'administració municipal, d'altra banda, ha d'impedir la implantació d'empreses, polígons industrials o sectors industrials amb un fort impacte quant a ocupació de territori, construcció d'infraestructures, consum d'energia i elevats fluxos de mercaderies, especialment quan el treball generat és de poca qualitat i qualificació.

14

Municipalització i cooperativització de serveis públics

Els serveis públics han de ser garantits mitjançant plans de municipalització que incorporin la concertació públic-cooperativa-comunitària, per tal de garantir la universalitat de l'accés i la participació i decisió conjunta entre l'administració municipal, les persones treballadores i les usuàries, així com amb les iniciatives de l'ESS.

En aquells municipis on no es desenvolupin programes de municipalització, o de forma complementària en d'altres, cal impulsar la cooperativització, o bé la contractació en règim cooperatiu, en sectors com la gestió de residus, la gestió forestal, l'aigua, les energies renovables, les tasques de cura, els equipaments culturals, els serveis alimentaris en equipaments municipals, la rehabilitació estructural i energètica dels edificis, la regeneració urbana, l'obra pública, el transport públic, la conservació i millora del patrimoni físic, natural i immaterial, el turisme comunitari o l'economia circular. En l'àmbit urbanístic, és imprescindible la protecció i recuperació d'espais naturals, tant en entorns urbans com rurals, per generar agroecosistemes sans i favorables a la biodiversitat.

15

Sobirania alimentària i energètica

Per tal de possibilitar el bon viure de les persones, cal donar suport a la Carta per a una sobirania alimentària des dels nostres municipis, per tal d'impulsar la transició d'un model d'agricultura capitalista i alimentació globalitzada cap a la sobirania alimentària, des de la revalorització dels criteris socials, ambientals i de proximitat.

La sobirania alimentària implica la revaloració del medi rural i la reorientació del sector agrari cap a l'agricultura ecològica. Per fer-ho, cal una política d'usos del sòl que faci prevaldre els usos agraris per sobre dels urbans i que faci possible la propietat pública de les terres dels grans propietaris, prioritzant l'agroecologia i el foment del cooperativisme. Cal, doncs, prioritzar un procés de «requalificació» del mercat laboral, per fer valer i formar en els oficis del sector primari: agricultura, ramaderia, pesca, silvicultura, etc.

Així mateix, la població ha de tenir garantit el dret a l'energia, pel que cal promoure la producció i el consum públics, cooperatius i comunitaris d'energies renovables per aconseguir municipis energèticament sostenibles que abandonin l'ús d'energies fòssils. Per garantir la cobertura d'aquestes necessitats essencials d'alimentació i energia, l'Administració municipal ha de dotar-se d'instruments efectius, com ara la proposta energètica municipalista de la Xarxa per la Sobirania Energètica, i la creació de cooperatives energètiques o de consum o el suport decidit a les existents.

16

L'espai públic digital com a espai de gestió comunitària

Per democratitzar la societat del coneixement, les administracions municipals han de promoure i garantir que tota la població hi té accés a les tecnologies de la comunicació i la informació, i que les tecnologies que s'ofereixin es desenvolupen sota lògiques de sobirania tecnològica, comerç just, programari lliure i minimització i compensació de l'impacte ambiental. Per això, les administracions han de:

- Fomentar els usos socials, cooperatius i col·laboratius de les TIC.
- Fer un ús exclusiu i didàctic de software i hardware obert/lliure en tots els àmbits públics de la seva competència.
- Recolzar l'establiment d'infraestructures tecnològiques de caràcter obert i de gestió comunitària, descentralitzada, lliure i neutral.
- Incentivar el coneixement i l'ús de llicències lliures/obertes.
- Promoure els valors i les pràctiques cooperatives en o amb TIC mitjançant programes específics de capacitació, finançament i incubació.
- Evitar els monopolis, els abusos i les precarietats associades a l'hegemonia del capitalisme de plataforma, eliminant l'ús de tecnologies GAFAM (Google, Amazon, Facebook, Apple, Microsoft) en qualsevol despesa municipal.
- Donar suport als comuns digitals, les iniciatives públiques de dades obertes i el cooperativisme de plataforma.
- Desenvolupar eines digitals informatives i de contractació entre empreses locals (B2B) i entre empreses fabricants i l'administració municipal (B2A).

17

Transformació feminista de l'economia

Un canvi socioeconòmic com el que aspirem no pot deixar de banda la sostenibilitat de la vida i el benestar de les persones. S'ha de basar en els supòsits de les economies feministes, és a dir, que la reproducció és economia i que valoritzar l'àmbit reproductiu, posant la vida i les cures al centre de l'economia, és essencial per construir alternatives al capitalisme. Per a fer-ho és imprescindible reconèixer, visibilitzar i dignificar el treball de cures tant el remunerat com el no remunerat i universalitzar l'accés a les cures. L'administració local també ha de centrar esforços per sensibilitzar i educar en economies feministes, des de l'escola i al llarg de la vida, així com facilitar eines per garantir la corresponsabilitat, donar suport a empreses i col·lectius de l'economia social i solidària formades per dones, i crear espais i formacions específiques per a elles. Des de l'economia solidària entenem l'economia feminista com un espai de transformació de tota l'estructura econòmica capitalista i per tant d'emancipació, no només de les dones sinó de tota la societat.

18

Sobirania residencial i habitatge cooperatiu

Per fer front a la necessitat d'accés a un habitatge digne i assequible cal que els municipis recuperin el màxim de sòl públic possible i el destinin a habitatge de protecció oficial (HPO), tant de propietat municipal i en règim de lloguer, com fomentant la cessió d'ús per a cooperatives que potenciïn models col·lectius d'accés i tinença d'habitatge. Un exemple d'això són els cohabitatges en cessió d'ús per a persones grans, o bé pressupostos suficients per cobrir la necessitat de residències geriàtriques públiques.

Així mateix, mentre la necessitat bàsica de l'habitatge no estigui coberta per a tothom, cal una cobertura legal a l'ocupació d'habitatges buits propietat de grans tenidors per part de persones sense ingressos suficients per poder pagar un lloguer.

Per impedir l'encariment dels preus del lloguer i la gentrificació, cal que els habitatges ubicats a àrees residencials no es puguin dedicar a activitats comercials, com ara el lloguer turístic, amb un sistema d'inspecció per assegurar el compliment de les normatives.

19

Per garantir el canvi socioeconòmic, cal treballar el canvi cultural i educatiu a llarg termini

Des dels municipis cal impulsar programes propis i donar suport a programes d'iniciatives de l'ESS que desenvolupin les capacitats formatives de les persones, tant en el sistema educatiu com en d'altres. En relació als centres d'ensenyament, s'ha de fomentar la creació de cooperatives d'alumnes en tota mena de centres, en aquells municipis en què es tingui competència, així com donar suport a la introducció de l'ESS

en la formació professional. Els programes formatius han de tenir un vessant de capacitació tècnica i administrativa (gestió econòmica, financera, comercial, laboral), una capacitació societària (governança democràtica, resolució de conflictes...) i una educació en valors i pràctiques cooperatives (acostament d'iniciatives de l'ESS, valors i cultura, educació ambiental, igualtat de gènere, antiracisme, coneixement de la memòria cooperativa i associativa local i general). La sensibilització i la formació en aquests àmbits i característiques ha de ser extensiva també al personal tècnic i polític municipal.

20

Cal crear un relat sobre la transformació socioeconòmica dels municipis

Per reforçar els canvis materials calen relats culturals i imaginaris propis. Com? Facilitant l'accés de les iniciatives de l'ESS als mitjans de comunicació i webs locals, visualitzant les iniciatives amb mapeigs i guies, recuperant la memòria cooperativa i popular local, fomentant la participació veïnal en els pressupostos municipals, augmentant la presència en els nomenclàtors d'institucions i persones vinculades al cooperativisme, fomentant les recerques, congressos i trobades d'economia social i solidària tant en l'àmbit local com internacional, promovent l'intercanvi de pràctiques transformadores, participant en la Xarxa de Municipis per l'Economia Social i Solidària, i donant suport a la participació de les iniciatives locals a les Fires d'Economia Solidària de Catalunya.